

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 26-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 30. oktobra 1939

Cena posamezni številki din 150

Ob prazniku našega morja

Jutri bo 21 let, odkar so prvič zaplapolale jugoslovanske zastave na našem Jadranskem morju. Od takrat vsako leto praznujemo 31. oktober kot praznik našega morja, kot dan začetka naše mornarice. Hkrati pa praznujemo 31. oktober tudi kot dan vzpodbude, da bolj posvetimo svoje misli in svoje hotenje morju, da zavladaj v našem javnem življenju vsaj v manjšem obsegu tudi jadranska orientacija.

Zlasti nam Slovincem je potrebno, da se bolj zavedamo pomena morja za našo bodočnost. Naš narod sega do morja, a vse naše nazorje je, kakor da bi bilo morje daleč proč od nas in kakor da ne bi živeli ob morju. Vse naše mišljenje je strogo celinsko in morje nas zanima skoraj le kot turist. Za nas ne pomeni morje prav nobene prilike za dvig našega gospodarstva in za razširjenje naše trgovine, ker nam čisto manjka pomorska orientacija. Zato tudi ne moremo izkoristiti prednosti zemljepisne lege naše dežele v popolni meri.

Velik del našega izvoza gre v jadranska pristanišča, tudi velik del našega uvoza prihaja k nam skozi jadranska pristanišča. Naša pozicija v jadranskih pristaniščih pa je tako slabotna, da o njej ne moremo danes niti govoriti. V tem oziru smo daleko na slabšem, kakor smo bili pred svetovno vojno in nič še ne kaže, da bi se naša pozicija kmalu zboljšala.

Dejansko pa tudi nismo nič storili, da bi našo pozicijo zboljšali. Železniška zveza Slovenije z morjem je obvisela v zraku, čeprav je bila že uzakonjena in zanjo tudi najeto posojilo. Ker ni te železniške zveze, se tudi ne more naša trgovina koncentrirati le v enem pristanišču, kar bi naravno njen pomen močno dvignilo in sčasoma tudi omogočilo, da bi na lastnih ladjah uvažali in izvažali blago. Čezmorska trgovina je za nas zaradi nezadostne zveze z morjem še vedno nedosegljiva in zato tudi veliki posredniški dobiček ni naš, temveč ostaja v rokah tujecev.

Menda ni na svetu dežele, kjer bi se toliko govorilo o nujni potrebi, da se izloči vsako posredovanje med producentom in konsumentom, kakor pri nas v Sloveniji. Te fraze se ponavljajo vedno znova in znova in mnogi jih smatrajo kar za svoj program. Dejansko pa so vse te besede o izločitvi vsakega posredništva silno nepremišljene in res nič drugega kot prazne in še škodljive fraze. Kajti ni dežele na svetu, ki bi mogla živeti brez tega posredništva, pa naj že opravlja to posredništvo kdor koli. To posredništvo pa je tudi edina pot, da pride proizvajalec do dobre cene, konsument pa do cenega nakupa. Samo pri našem lesu smo izgubili od osvojenja dalje stot milijone, ker nismo znali organizirati posredništva za naš les. Žalostna resnica je, da ni naš kmet nikdar prodal svojega lesa tako slabo, kakor ga je prodal, kadar je čisto nepodkovan v trgovini sam prodajal v tujino. Vagone in vagone lesa je poslal v tujino, pa ni dobil za vse te vagone niti pare. In koliko milijonov smo izgubili, ker so se mešali v lesno trgovino ljudje, ki tej trgovini niso bili dorasli. Kvarili so cene našemu lesu in bili krivi, da je bil izkupiček za naš les

mного manjši, kakor bi bil brez njih nepotrebne vmešavanja v trgovino.

Enake težke izkušnje pa smo doživeli tudi pri izvozu sadja, pri izvozu živine in pri izvozu deželnih pridelkov. Naša nesreča je bila vedno ta, da nismo imeli organizirane posredniške trgovine, one velike trgovine, ki ima svoj sedež

v velikih pristaniščih, kjer se zbirajo naravni zakladi iz vseh držav. Mnogo bolj koristno in pametno bi zato bilo, če bi pri nas več mislili na to veliko posredniško trgovino, kakor pa da skušamo ubiti še ono malo trgovine, ki nam je še ostala, ki je še v naših rokah. Ruda, kupčija tebe rede, je zapisal Vodnik že v začetku prejšnjega stoletja, še

danes pa se ne zavedamo, da nas njegove besede spominjajo predvsem na naš položaj ob morju. Ni dosti, če se divimo lepoti našega morja, temveč misliti moramo tudi na to, da se v pristaniščih stekajo velike morske ceste, ki so pota k blagostanju. Čas bi bil, da bi praznik našega morja začeli praznovati tudi v tem smislu.

sameznih trgovcev in kreditno silo tvorničarjev, ki so odvisni od razmer na kreditnem trgu, a tudi od drugih okoliščin.

Na koncu je treba še poudariti, da imajo očitki, ki so bili navedeni proti industrialcem, zaenkrat samo splošen značaj. Zato apelira industrija na trgovce, da opuste pavšalno navajanje pritožb, proti katerim se mora industrija zavrovati. Pač pa je pripravljena vsak konkretni primer najbolj rigorozno preiskati ter odpraviti vse razloge za upravičene pritožbe.

Po tem poročilu se je zopet razvila daljša debata, v kateri so zlasti trgovci poudarjali, da se iz sedanjega položaja mora najti rešitev, ker sicer preti katastrofa tako velikim kot malim trgovcem, a tudi industrijem.

Da se ne bi debata preveč razvlekla, je predlagal predsednik dr. Krasnik, da trgovci konkretizirajo svoje predloge in da se po tem najde sporazumna rešitev. Trgovci Sedmak iz Zagreba je nato predlagal, da se v glavnem rešijo naslednja tri vprašanja:

1. Plačevanje starih dolgov.
2. Izvrševanje pred izbruhom vojne sklenjenih zaključkov in
3. Nadaljnje kreditiranje trgovcev.

V debati, ki je nato sledila, je industrialec Lebl poudaril zlasti naslednje: Industrialci morajo plačati vse surovine vnaprej. Paziti morajo, da ostanejo likvidni in zato morajo gledati na to, da pridejo do denarja. Zato so tudi proti svoji volji prisiljeni, da so spremenili pogoje, po katerih so dobavljali trgovcem blago.

Debata se je potem še nadaljevala, nakar je bila konferenca prekinjena. Veletrgovci ter trgovci-detajlisti pa so imeli nato posebno konferenco, na kateri so razpravljali o skupnem stališču, ki ga naj bi zavzeli pri konferenci glede pogojev industrijev.

Konferenca tekstilnih industrialcev in trgovcev

Sporazum dosežen

V Zagrebu je bila v petek v dvorani Trgovinske zbornice zelo važna konferenca tekstilnih tovarnarjev in trgovcev o najbolj aktualnih vprašanjih, ki so v zadnjem času povzročila toliko težav in pa tudi nejevolje. Konference so se udeležili zastopniki trgovinskih in industrijskih zbornic iz Hrvatske in Slovenije. Konferenci je predsedoval predsednik zagrebške zbornice dr. Krasnik, ki je v svojem otvoritvenem govoru dejal: »Vsi veste, kaj je namen današnje konference. Vojni dogodki so povzročili velike težave v vsem gospodarstvu, zlasti pa v tekstilni stroki. Možnosti nabave surovin so zelo skržene, pa tudi z nabavo deviz so

velike težave. Namen današnje konference je, da se najde pot, kako bi se spravili v sklad interesi tekstilnih industrialcev z interesi veletrgovcev, pa tudi trgovcev-detajlistov. Upam, da se nam bo to posrečilo in v tem duhu vse iskreno pozdravljam.«

Takoj po govoru predsednika dr. Krasnika je bila konferenca prekinjena, da so se trgovci dogovorili, kako se bo vodila debata. Nato se je konferenca nadaljevala ter so se debate udeležili številni veletrgovci in trgovci-detajlisti, dočim sta pojasnjevala in branila stališče industrialcev tajnik Zveze tekstilnih industrialcev dr. Gregorič ter tovarnar Lebl iz Osijeka.

Stališče trgovcev

Trgovci Pandžić iz Zagreba je uvodoma v svojem govoru naglasil nujno potrebo, da pride do iskrenega sporazuma, ker je položaj enako težaven za industrialce kot za trgovce. Naglasil je, da 90 odstotkov trgovcev živi od kredita. Vsi ti pa danes več ne morejo zadostiti svojim dolžnostim, zlasti pa ne morejo izpolniti zadnjih zahtev industrialcev. Ti zahtevajo najprej plačilo starih dolgov, nato pa še vnaprej denar za novo blago, česar pa trgovci nikakor ne morejo dati. Zato predlaga: 1. Previdno naj se reši vprašanje starih dolgov. 2. Pred vojnimi dogodki sklenjeni zaključki naj se izvrše. 3. Delati je treba na to, da se čimprej ustvarijo normalne razmere za obratovanje.

G. Stojković naglašja, da bodo sedanje razmere in sedanje postopanje do trgovcev povzročile, da bodo postali trgovci kar pač ne more biti niti v interesu industrialcev.

Predsednik veletrgovcev s tekstilnim blagom iz Beograda je prečital poročilo, ki je bilo predloženo na seji beograjskih veletrgovcev o poslovanju v tekstilni stroki po izbruhu vojne. Naglašal

je, da so veletrgovci stavili trgovcem mnogo bolj ugodne pogoje kakor pa tovarnarji veletrgovcem. Vprašuje, kakšne razmere bi nastale, če bi tudi veletrgovci postopali tako, kakor so v mnogih primerih nastopili nekateri tovarnarji. Zahteva, da se ustavi vsa sodna postopanja proti trgovcem-dolžnikom, dokler se ne normalizirajo razmere ter da industrialci izvrše naročila, ki so bila zaključena še pred izbruhom vojne, to pa v čim krajšem roku ter po čim ugodnejših pogojih. Pledira za kratkoročne kredite industrialcev veletrgovcem, ti pa naj te dovolijo trgovcem.

Nato so govorili Aleksić iz Sarajeva, Sekulić iz Novega Sada in Weiss iz Subotice. Slednji je trdil, da imajo neke firme v tujini več zaupanja do naših tekstilnih trgovcev kakor pa naši domači industrialci.

Trgovci Sedmak iz Zagreba je nato predlagal, da se preide na poročilo industrialcev, ker so bile težave trgovcev v glavnem že pojasnjene. Šele po zaslišanju industrialcev bo mogoča konkretna razprava.

Stališče industrialcev

je podal tajnik dr. Gregorič, ki je izvajal: Tudi tekstilna industrija je do začetka vojne normalno poslovala ter je prodajala blago proti plačilu blaga po prejemu ali po 30, 60 ali 90 dneh. Pri tem so se v praksi tolerirali še daljši roki.

Ko so zaradi vojnih dogodkov nastale težave, ni nastala glede prodaje blaga proti plačilu po prejemu blaga nikaka sprememba. V drugih primerih ni tekstilna industrija zahtevala, da se plača blago pred počekom, morala pa je vztrajati na tem, da se plačajo dospeli računi na dan zapadlosti.

Če sedaj industrijska podjetja pri dobavi blaga postavljajo bolj rigorozne zahteve, kar se dogaja v posameznih primerih, a ne splošno,

no, so za takšno postopanje podani naslednji razlogi:

1. Zaradi izdaje uredbe o odložitvi izplačil vlog pri denarnih zavodih so denarni zavodi takoj omejili dovoljene kredite ter odbili nove kredite z motivacijo, da morajo zaradi odpovedi vlog zbirati gotovino, da ohranijo svojo likvidnost.

Tekstilne tovarne morajo vse surovine, polsurovine in druge potrebščine, ki jih uvažajo iz tujine, plačati vnaprej, kar najbolj jasno dokazuje činjenica, da je devizna direkcija pri Narodni banki izdala generalni odlok za plačevanje naročenega blaga vnaprej po kliringu, poleg tega pa dovoljuje na podlagi individualnih prošelj

ter predloženih dokumentov plačilo blaga vnaprej tudi za blago iz deviznih držav. Prav tako se morajo tudi v državi vse surovine, polsurovine in drugi material redno plačati vnaprej.

2. Zvišanje cen zahtevajo tuji dobavitelji tudi za prejšnje zaključke ter dobavljajo blago tudi po prejšnjih zaključkih samo pod pogojem pristanka na zvišane cene. Prav tako se tudi za te zaključke zahteva plačilo vnaprej ter odprava skonta in vseh bonifikacij.

Tudi v državi so se podražile vse surovine, kakor volna, konoplja, lan in naravna svila, pa tudi domači bombaž.

3. Vsi ti elementi bistveno vplivajo na formiranje cen proizvodov v smeri njih zvišanja in bojimo se, da bo ta tendenca trajala še nadalje.

Vendar pa si tekstilna industrija prizadeva, da tudi v sedanjih izrednih razmerah čimbolj prilagodi svoje poslovanje normalnim razmeram. Glede kreditiranja skuša biti čimbolj ustrežljiva do vseh trgovcev, ki so dosedaj točno in redno izpolnjevali svoje obveznosti, vendar pa z ozirom na kreditno sposobnost po-

Popoldanska konferenca

Posvetovanje med trgovci-detajlisti in veletrgovci je bilo uspešno in na popoldanski seji je podal trgovci Pandžić iz Zagreba poročilo o dokončnem stališču trgovcev. Med drugim je dejal:

Trgovci so na svoji seji vsestransko razpravljali o vseh problemih, ki se morajo rešiti. Posebno obširna debata se je vodila z ozirom na referat industrijev. Glavna misel vseh govorov pa je bila, da se moramo pokazati dorasli situaciji in da nikakor ne sme priti do nasprotja med industrialci in trgovci.

G. Pandžić je nato prečital poročilo trgovcev ter nato nadaljeval: Politična zmešnjava v Evropi ter na vsem svetu, ki je nastala pred dvema mesecema, je povzročila na eni strani razne finančne in druge težkoče naši industriji, na drugi strani pa tudi naši trgovini, zlasti detajlni. Zaradi teh težav so industrialci poostri svoje prodajne pogoje za svoje blago, kar je zopet povzročilo, da trgovci

po takih pogojih ne bi mogli poslovati. S tem je nastalo veliko razburjenje med trgovci ter skrb za lastni obstoj. Zaradi tega so se morale trgovinske zbornice resno zanimati za to vprašanje ter so v ta namen tudi sklicale sedanjo konferenco, ki je najboljša pot, da pride do sporazuma med trgovci in industrialci. Predvsem pa je želeli, da se reši vprašanje bodočih odnošajev med industrialci kot upniki ter trgovci kot dolžniki na podlagi medsebojnega sporazuma. Zato trgovci apelirajo na industrialce, da tudi oni s svoje strani store vse, da bi se našla možnost za sporazumno rešitev tega vprašanja.

O predlogih trgovcev in industrialcev se je nato začela obširna razprava, v kateri je predsednik dr. Krasnik ponovno uspešno posredoval. Od točke do točke so se formulirali predlogi trgovcev in industrialcev ter je bil na vse zadnje dosežen popoln sporazum, ki vsebuje pet točk in ki se glase:

Besedilo sporazuma

1. Terjatve iz poslov, sklenjenih pred 1. septembrom, se morajo načeloma izvesti v smislu dogovorjenih pogojev. Ona vprašanja, ki jih dolžniki ne bi mogli izvršiti po tem načelu, naj se rešujejo do skrajnih mej možnosti blagohotno na podlagi individualnih sporazumov med upniki in dolžniki.

Zveza tekstilnih industrialcev bo priporočila svojim članom kakor tudi vsem drugim tekstilnim industrijam v državi, da postopajo v tem smislu. Prav tako bo priporočila, da se dovolijo trgovcem, ki ne morejo v dogovorjenem roku zadostiti svojim obveznostim po fakturah izdanih do 1. septembra

1939., trije plačilni roki po 30, 60 in 90 dni, po poteku teh rokov pa plačila na podlagi akceptov. Za plačila, katerih dogovorjeni roki so potekli pred 1. oktobrom 1939., se dovolijo trije plačilni roki: dne 1. novembra, 1. decembra in 1. januarja na podlagi akceptov.

2. Sklenjeni zaključki do 1. septembra se morajo izvršiti po dogovorjenih pogojih. Če je kupec zahteval izvršitev dogovora, dobavitelj pa dogovora ni izvršil, sezona pa je že minila in trgovci več ne reflektira na to blago, ga ne more podjetje siliti, da blago prevzame. Zveza tekstilne industrije bo pripravila vsem svojim članom, ko tudi vsem drugim tekstilnim industrijam v državi, da v tem smislu postopajo.

3. Za nove kupčije se priznava potreba, da se razvijajo na podlagi kredita, čigar pogoji zavise od kreditne sposobnosti kupca ter kreditnih možnosti podjetja. Pri tem se bodo z ozirom na razmere določili plačilni roki 30 dni proti skontu oz. 90 dni proti menici.

4. Glede tožb, ki so jih vložila posamezna podjetja zaradi plačila svojih terjatev, bo Zveza tekstilnih industrij priporočila vsem svojim članom in drugim tekstilnim podjetjem, da se tožbe odložijo, da bi se mogel toženi poslužiti plačilnih rokov po 1. točki tega sporazuma. V primeru, da toženec ne plača ob prvem roku, se tožba nadaljuje.

5. Zveza tekstilnih industrialcev v Beogradu se naproša, da v roku 60 dni izda v sporazumu z gospodarskimi zbornicami nov obrazec za naročilnice in zaključnico za tekstilno stroko ter da jo priporoči tekstilnim industrialcem v sprejem.

Ko je bil po peturni debati okoli 9. ure zvečer sporazum sprejet, je predsednik zagrebške zbornice dr. Krasnik čestital vsem k doseženemu uspehu. Pozval je vse navzočne trgovce in industrialce, da se natančno ravnajo po sklenjenem sporazumu in da se bo s tem začela nova doba uspešnega dela tako za trgovce kot tudi za industrialce.

Sklenjeni sporazum je pozdravila gotovo vsa gospodarska javnost kot viden dokaz, da vlada med gospodarskimi stanovni resnična stanovska solidarnost.

Dr. Milan Dular — gospodarski svetnik

V smislu uredbe o gospodarskih svetnikih je imenoval ban dr. Natlačen za gospodarskega svetnika ravnatelja velesejma dr. Milana Dularja. Za izdajo uredbe o gospodarskih svetnikih so se absolventi višjih trgovskih šol dolgo borili ter jo letos tudi dosegli. Po tej uredbi ima poklic gospodarskih svetnikov javnopravni značaj. Gospodarski svetniki izdajajo strokovna gospodarska mnenja, izvršujejo na zahtevo sodišč in oblasti revizije poslovanja podjetij itd. Poklic gospodarskega svetnika more izvrševati samo tisti, ki ima za to izrečno dovolilo. To izdaja ban, če prosilec zadosti vsem zakonskim pogojem, ki nikakor niso majhni. Poklic gospodarskih svetnikov se zato nikakor ne more primerjati z nekdanjimi komercialnimi svetniki, ki je pomenil le časten naslov. Prvo dovoljenje za izvrševanje poklica gospodarskega svetnika v Sloveniji je izdal ban dr. Natlačen velesejskemu ravnatelju dr. Milanu Dularju, ker izpolnjuje vse zakonske pogoje. K imenovanju naše čestitke.

Konkurzi - poravnave

Uvedeno je poravnalno postopanje o premoženju trgovke Ide Stiger v Slovenski Bistrici, registrirane pod firmo F. Stiger & sin, trgovina z mešanim blagom v Slovenski Bistrici. Poravnalni sodnik dr. Muhič, poravnalni upravnik odvetnik dr. Pučnik. Narok za sklepanje poravnave dne 30. novembra ob 9. uri, rok za oglasitev do 23. novembra.

Gospodarski pomen nevtralnosti za Italijo

Izgledi za zboljšanje italijanske zun. trgovine

V svojem tretjem članku razpravlja »Neue Zürcher Zeitung« o ugodnem vplivu nevtralnega položaja Italije na njeno zunanjo trgovino. Med drugim izvaja švicarski list:

Nevtralnost Italije bo najbrže omogočila Italiji, da se popravi in poživi njeno gospodarstvo in da se izpolnijo vrzeli njenega sedanjega gospodarskega in zlasti finančnega stanja. Ugoden instrument za ta cilj je zunanja trgovina, ki je že skoraj monopolistično organizirana in ki je v zadnjih letih zaradi avtarkičnega gospodarstva mnogo trpela. Vse kaže, da se je začel realistični italijanski čut zavedati, da se mu tu obetajo dobri izgledi.

Predvsem bi mogla Italija osvoboditi nazaj mnoge pozicije na tujih trgih, ki jih je v zadnjih letih izgubila. V prvi vrsti je treba tu omeniti Španijo, kjer se bo Italija oprostila nemške konkurence. Tudi glede balkanskih držav so podobna pričakovanja utemeljena. Posebno ugodne rezultate pa bi mogla doseči Italija v Ameriki, kjer so tudi močne italijanske manjšine. Združene države Sev. Amerike, ki so iz politično psiholoških motivov omejile trgovino z Italijo (prohibitivne uvozne carine), bi bile najbrže pripravljene nevtralniti Italiji zopet odpreti svoj trg. »Več izvažati« pa pomeni za Italijo tudi povečanje uvoza surovin, ki jih avtarkično gospodarstvo nikakor še ne more v zadostni meri proizvajati.

Italijanski uvoz je zlasti zaradi strogega uvoznega režima padel na obseg, ki se mora označiti kot skrajno nizek. To pa ni bilo doseženo z uspehi avtarkičnega gospodarstva, temveč je šlo na račun zelo elastičnega koeficienta italijanske življenjske ravni. Ta je pri skromnem italijanskem narodu zelo velik in zato ni psihološki pritisk v tem oziru v Italiji niti primeroma tako velik kot v Nemčiji. Pa tudi glede delovnih sil je Italija še na boljšem od Nemčije, ker more Italija še pogrešati delovne sile, ki so zaposlene v Nemčiji. Zaradi skrajne skromnosti italijanskega prebivalstva tudi Italiji ne bo treba dosti zrahljati svoj gospodarski sistem v notranjosti države ter bo iz zvišane zunanjetrgovinske delavnosti dosežene dobičke mogla uporabiti za zboljšanje svoje devizne situacije. S tem pa se bo povečala tudi kapaciteta italijanskih tvornic. Ker bo poleg tega mogla nevtralna Italija postaviti v službo izvoznega gospodarstva tudi svojo oboroževalno industrijo, ni izključeno, da se bo že klasična italijanska pasivnost v trgovinski bilanci spremenila v aktivno bilanco. Zadoštuje, če se v zvezi s tem omeni samo to, da more danes zaradi pomanjkanja surovin italijanska jeklena industrija samo na pol izkoristiti svojo kapaciteto. Z zadostno dobavo surovin pa bi bila polno zaposlena in njen izvoz bi se silno povečal.

Vажnost svobode morskih poti za Italijo

Vse te lepe razvojne možnosti za italijansko zunanjo trgovino pa postanejo le prazna teorija, če ne bi bila morská plovba več svobodna. To vprašanje pa sega že v politično področje in o tem se je v prijeteljskem duhu tudi že razpravljalo med Londonom, Parizom in Rimom. Nikakor pa za Italijo ne zadoštuje, da je plovba svobodna le v Sredozemskem morju, kajti samo 14% vsega obsega italijanske čezmorske zunanje trgovine gre v dežele, ki meje na Sredozemsko morje, 85% vse zunanje trgovine pa gre v dežele, do katerih vodi pot skozi Gibraltarsko

ožino, Dardanele ali Sueški prekop. Za italijansko gospodarsko življenje je tovorni promet po železnici mnogo manjšega pomena, ker gre 75% vsega italijanskega uvoza po ladji skozi Gibraltarsko ožino. Kaj je proti temu vseh ostalih 25% uvoza, ki gre skozi Sueški prekop, Dardanele ali po železnici?

Od začetka vojne se posveča v Italiji posebna pozornost čezmorskemu prometu in začela se je voditi posebna statistika o blagu, ki se je naložilo oziroma iztovorilo v italijanskih pristaniščih. Ta statistika še ni popolna ter kaže še mnoge pomanjkljivosti, vendar pa iz nje jasno sledi, da dobiva Italija premog in rude predvsem po morski poti. Tako je Italija leta 1938. uvozila skupno približno 12 milijonov ton premoga, od katerih je prišlo po morski poti 10,5 milijona, po železnici iz Polenja, Posaarja in Belgije pa le 1,5 milijona ton. Enaka slika se kaže tudi pri vseh drugih množinskih predmetih, kakor pri krmi in žitaricah. Ker se more sklepati, da pomenijo številke za leto 1938. minimum tega, kar mora Italija uvoziti, če noče oslabiliti svoje gospodarstvo, se morejo smatrati številke iz leta 1938. kot odločilne za italijanski uvoz. S tem pa je tudi že dovolj povedano, kake življenjske važnosti so za Italijo svobodne morske poti skozi in v Sredozemsko morje.

Da bi Italija del svojega čezmorskega uvoza mogla prealiti na železnice, da bi ga prejela po železnici ali nemških pristanišč, niti niti misliti. Predvsem je prevoz-

nina po železnici mnogo predraga, poleg tega pa železnice sploh nimajo te kapacitete, da bi prevzele vse to blago, zlasti še, ker jim primanjkuje vagonov. Za italijanski izvoz je sicer situacija težja, ker tega tvorijo predvsem gotovi izdelki, ki z ozirom na svojo važnost prenesajo mnogo večje prevozne stroške, in pa lahko kvarljivo južno sadje, ki se zato itak mora pošiljati po železnici.

Italija pa ni zainteresirana samo na tem, da more sama uporabljati svobodne morske poti, temveč da imajo to možnost tudi ladje drugih držav. Italija je namreč v znatni meri navezana na uporabo tujih ladij. Moderna italijanska trgovinska mornarica nima zadosti tovarniškega prostora za italijansko zunanjo trgovino, ker je razmerje v italijanski trgovinski mornarici med prostornino za potniški in tovarni promet drugačno kot pri drugih mornaricah. Veliki in luksuzni italijanski potniški parniki, na katerih je Italija posebno bogata in s katerimi si je v mednarodnem pomorskem potniškem prometu priborila vodilno vlogo, se ne morejo uporabljati kot čisto tovarni parniki. Zato se okoli 20% italijanskega uvoznega in izvoznega blaga prevaža na neitalijanskih parnikih, zlasti na grških. (Obalni promet seveda tu ni upoštevan.)

Iz vseh teh razlogov jasno sledi, kako velikega gospodarskega pomena je za Italijo nevtralnost, pa čeprav bi mogli nekateri vojni dogodki tudi zadeti njene trgovske ladje, kakor so od njih prizadete vse nevtralne ladje. Tehni gospodarski razlogi govore zato za ohranitev italijanske nevtralnosti.

Trst prevzema za naše blago vlogo Hamburga

Pomorska blokada Nemčije in njenih pristanišč je imela za posledico, da je narasel pomen Trsta in drugih italijanskih pristanišč za tranzitni blagovni promet držav južnovzhodne Evrope. Do izbruha vojne je prihajala večina kolonialnega blaga v južnovzhodno Evropo skozi Hamburg, sedaj je Hamburg mrtev. Zaradi tega se je tudi podražilo kolonialno blago v naši državi.

Zaradi spremenjenih razmer, ki so nastale ob vojni, se je naša zunanja trgovina nepričakovano hitro prilagodila. V celi vrsti trgovinskih pogajanj ko tudi s pomočjo dogovorov, ki jih je dosegla naša država z nekaterimi državami brez posebnih trgovinskih pogajanj, si je mogla naša država zagotoviti dovoz potrebnih predmetov. Pripomniti pa je treba, da tu ne gre le za kolonialno blago kot kavo, kakao, poper, čaj itd., temveč tudi za industrijske surovine.

Pri tej oskrbi imajo za nas italijanska pristanišča poseben pomen. Čeprav bi si še tako prizadevali, da bi v prvi vrsti izkoristili samo svoje lastne trgovske ladje, je vendar čisto nemogoče, da bi mogli pogrešati posredništvo italijanskih pristanišč in italijanske trgovinske mornarice. Pri tem bo imel vsekakor Trst kot najbližje in najbolj dobro opremljeno pristanišče za oskrbo naše države s surovinami in drugim blagom posebno važno vlogo. Nobenega dvoma tudi ni, da bo Trst prevzel velik del onega prometa, ki je šel do izbruha vojne v našo državo skozi Hamburg in nemška pristanišča. Hamburg je danes prenehal biti konkurent Trsta in edini njegov konkurent bi mogel še biti Solun, toda samo za blago, ki prihaja iz prednje Azije ter Levante.

Kakor poroča beogradska »Politika«, se nameravajo med tem pospešiti dela za izpopolnitev naših pristanišč. Pristaniške naprave se bodo razširile, zgradila javna skladišča, brez katerih je vsako oživljenje pristaniškega prometa nemogoče. Zlasti za vse blago, ki se pod prostim nebom pokvari, so skladišča nujno potrebna. Samo železi je, da bi se napovedi »Politike« tudi uresničile. Pri tem pa se ne bi smelo pozabiti, da je za zvišanje prometa v naših pristaniščih tudi neobhodno potrebno, da se naša pristanišča zvežejo z zaledjem z dobrimi železniškimi progami. V tem oziru pa ni večje nujnosti, kakor je zveza Slovenije z morjem. Ali pa se na to zvezo sploh misli?

Med Trstom in Hamburgom se je dolga leta vodila ostra borba za čezmorsko trgovino naše države. Zaenkrat je z izbruhom vojne zmagal Trst.

Politične vesti

Papež Pij XII. je izdal svojo prvo encikliko »Summi Pontificatus«, v kateri pravi, da se prebujata zavest katoliške skupnosti. Vse, kar je bilo v njegovi moči je storil, da bi preprečil vojno. Glavna rana sedanjega časa je zanikanje splošnega moralnega načela tako v zasebnem življenju kot tudi v mednarodnem. Novo poganstvo razkraja človeško družbo ter povzroča, da izginja duh vzajemnosti in ljubezni. Prevladuje nauk o sili. Nauk o vsemoččnosti države je treba obsoditi, ker je proti naravnemu pravu. Država ni gospodar nad dušami. Papež poziva vse državnike, da skrbje za uvedbo novega reda, ki bo zgrajen na spoštovanju naravnega prava in božjega razodetja. Cerkev je pripravljena pri delu za tak red sodelovati.

Romunska vlada je sklicala svoje poslanike v Jugoslaviji, Grčiji,

Turčiji in Bolgarski na skupno posvetovanje o situaciji, ki je nastala s podpisom francosko-angleško-turškega pakta.

Po vsej Italiji je bila v soboto svečano proslavljena 17letnica fašističnega režima. Mussolini je imel krajši govor, v katerem je dejal: obletnica revolucije črnih slajev, ki je vsako leto vedno bolj slavna, nas doleti vse od Alp do Indijskega oceana zmerom bolj kompaktno, močne in odločne. Danes zahteva fašizem za sebe samo en privilegij: da dela ustvarjajoče in da gre v vseh dogodkih iz naroda za narod!

Koncentracija nemških čet v Polenju, ob nizozemski, belgijski in švicarski meji je znova povzročila vest, da pripravila Nemčija veliko ofenzivo ter da bo vdrla čez ozemlje nevtralnih držav, ker je frontalni napad na Maginotovo črto skoraj nemogoč. Te vesti so postale še bolj verjetne, ker je bil telefonski promet z Nemčijo prekinjen, a tudi deloma poštni promet. Značilno je tudi, da je Švica ukinila vse vojaške dopuste.

Belgijski kralj Leopold je v posebni poslanici na ameriški narod naglasil nevtralnost Belgije, hkrati pa tudi poudaril, da je Belgija vedno pripravljena, da svojo nevtralnost tudi brani. Na koncu svoje poslanice izreka upanje, da bo ameriški narod kakor v preteklosti, tako tudi v bodoče podpiral belgijski narod v njegovem stremljenju, da ohrani mir.

Predsednik Roosevelt je tik pred izglasovanjem zakona o odpravi prepovedi izvoza orožja v svojem radijskem govoru naglasil, da so in ostanejo Združene države Sev. Amerike nevtralne in da nikakor nimajo namena zaplesti se v vojno. Nihče na odgovornem mestu v Washingtonu ne misli na to, da bi stopile Združene države Sev. Amerike v vojno.

Ameriški senat je s 63 proti 30 glasovom sprejel zakonski načrt za spremembo nevtralnostnega zakona, kakor ga je predlagala ameriška vlada. Sprejem vladnega načrta pomeni veliko zmago Roosevelta in njegove vlade.

Glavne določbe novega zakona so: Prodaja orožja in municije vojskujočim se državam je dovoljena proti plačilu v gotovini. Ameriške ladje ne smejo prevažati potnike in blago v države, ki so v vojnem stanju. To velja tudi za prevoz orožja in municije. Orožje in municija se ne smeta pošiljati zasebnim trgovskim družbam. Izdajanje blagajniških bonov ali podobnih vrednostnih papirjev vojskujočim se držav je v USA prepovedano. Ko sprejme vladni predlog še predstavniški dom, kar se bo gotovo zgodilo ta teden, bo izvoz orožja v Francijo in Anglijo proti plačilu v gotovini prost.

V Franciji in Angliji je bil sprejem spremembe ameriškega nevtralnostnega zakona sprejet z velikim zadovoljstvom, ker je jasno, da bo v korist samo Angliji in Franciji, ker Nemčija ne more na svojih ladjah prevažati orožja. Nima pa niti potrebne gotovine za takojšnje plačilo orožja.

V Belgiji so sprejeli sklep za odpravo prepovedi izvoza orožja v Ameriki deloma z vznemirjenostjo, ker se boje, da bo sedaj Nemčija še bolj pospešila svojo veliko ofenzivo na zapadni fronti ter ev. udarila skozi belgijsko ozemlje.

Po angleških vesteh bodo mogle ameriške tovarne izdelati mesečno do 5000 prvovrstnih letal, do 8000 strojnih pušk, 2000 topov vseh kalibrov, 2000 tankov, 200.000 pehotnih pušk, 30.000.000 granat in min in 800 milijonov patron. Za izdelavo orožja je v Ameriki pripravljenih 12.000 tovarn.

V Lvovu se je sestalo narodno predstavništvo. Predsednik novega predstavništva je izjavil, da je njegova naloga izvesti to, kar mu je poveril ukrajinski narod pri volitvah, in sicer: ustanovitev sovjetske oblasti v vsej pokrajini, priključitev zapadne Ukrajine k Sovjetski Rusiji, razlastitev veleposestev in samostanov, nacionalizacijo vseh bank in industrij, skratka popolno sovjetsizacijo dežele.

Litovska vojska je prekoračila staro litovsko-rusko mejo ter vkrakala v Vilno. Na meji so slovesno zažgali stare lesene mejnike.

Rusi so omilili svoje zahteve proti Finski ter ne zahtevajo več, da sklene Finska z Rusijo vojaško zvezo, temveč samo jamstvo, da Finska ne bo služila nikomur za napad proti Rusiji.

Francoski listi pišejo, da bo po Finski prišla na vrsto Madžarska, proti kateri bo postavila Rusija svoje zahteve.

Nova slovaška vlada pod predsedstvom dr. Tuke je bila sestavljena.

V Konstanco sta prišle dve ladji s po 10.000 tonami, ki sta bile polno natovorjeni s tanki, ki jih je poslala Romuniji Anglija na podlagi angleško-romunskega kreditnega sporazuma.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovanec do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Denarstvo

Praznik varčevanja

31. oktober velja tudi kot praznik varčevanja. V mirnih časih so ta dan vsi časopisi poudarjali veliki pomen varčevanja in prirejale so se tudi posebne akcije, da bi se dvignilo zanimanje za varčevanje. Letos te propagande ni, ker so zavladali vojni časi s svojo čisto posebno miselnostjo.

In vendar se ravno v vojnih časih še najbolj vidi veliki pomen varčevanja. Narodi, ki so varčevali, so za vojno pripravljeni in imajo sredstva, da si nabavijo orožje, ki ga potrebujejo za svojo obrambo. Kdor ima zadostna finančna sredstva, ta je že dobil pol vojne, kajti ta si more nabaviti vse, kar potrebuje. Drugače pa je z narodi, ki jim denarja primanjkuje. Ti so vedno odvisni od drugih in svoje življenje morajo uravnati po volji drugih.

A ne samo narodi, tudi vsak posameznik spozna v vojni še prav posebno važnost varčevanja. Vojni časi zahtevajo izredne izdatke. Kdor si je položil nekaj na stran, ta ima tudi sredstva za potrebne izredne izdatke. Še prav posebno pa se spozna vrednost varčevanja v rodbini. V kakšni silni stiski je vsa rodbina, če je rodbinski poglavar poklican na vojaško službo, v rodbini pa ni nikakih prihrankov. Nikdar se važnost varčevanja tako ne spozna kakor v vojnem času.

Seveda so danes odločilni še drugi razlogi, da ljudje ne varčujejo tako kot nekaj. Pa tudi navzlic vsem tem slabim izkušnjam je vendar treba varčevati. V vsakem hipu in v vsakem času mora vsak narod gledati na to, da si poveča svoj kapital. Kajti kapital je kri, ki giblje gospodarsko življenje.

Posebno važno pa je varčevanje tudi zaradi dobrega vzgojnega vpliva na mladino. Nič ni bolj nevarno za mladino ko lahko miselno zapravljanje denarja. Mladina, ki varčuje, ta je za življenjski boj usposobljena.

Idejo varčevanja je zato treba širiti in gojiti in čim slabši časi so, tem več nege zasluži ta misel. Kajti varčnim narodom se vedno odpira prihodnost, narodi brez kapitala pa ostanejo vedno odvisni od drugih narodov.

»Skrb za bodočnost« je naslov brošure, ki jo je izdala in založila za mednarodni praznik varčevanja Zveza jugoslovanskih hranilnic v Ljubljani. Čeprav je obseg brošure skromen, vendar jasno in nazorno pove, zakaj se mora varčevati. Posebno upoštevanje zasluži poglavje: »Kako naj varčujemo?« Zelo koristno bi bilo, če bi se brošura močno razširila zlasti med mladino, kajti argumenti, ki jih naveda brošura, so prepričujoči in morejo vplivati na mladino. Varčna mladina! To pa pomeni varno bodočnost naroda.

Občni zbori

Tovarna delavcev, d. d. v Dolnji Lendavi ima 33. redno letno glavno skupščino dne 8. novembra ob 11. uri v posvetovalni dvorani tvornice.

Mednarodni in domači devizni trg

Kratek tedenski pregled

V vseh evropskih državah, naj bodo te nevtalne ali pa v vojni, se vedno bolj kaže, kako prodira država v posamezne gospodarske panoge in kako postaja gospodarstvo vedno bolj odvisno od državne volje. Gospodarski strokovni listi os zato tudi že prenatrpani z objavami raznih uredb in naredb ter vedno številnejših zakonskih predpisov, da je postalo vodstvo gospodarskih poslov zelo težavno. Danes ne zadostuje več le strokovna sposobnost, danes mora gospodarski človek poznati tudi že celo vrsto zakonskih predpisov in biti že skoraj jurist. Ti predpisi so zmanjšali gospodarsko delavnost in zato se v državah, bogatih na kapitalu, kaže velika likvidnost denarnega trga, t. j. obilica nezaposlenega kapitala.

V tem oziru je zlasti značilno stanje angleškega denarnega trga. Angleška banka je 24. avgusta, torej še pred izbruhom vojne zvišala obrestno mero od 2 na 4%, dne 28. septembra pa jo je znižala na 3%, 26. oktobra pa znova za en odstotek na 2%. Angleška banka je bila prisiljena k temu koraku zaradi nenormalnega izobilja denarja na trgu. To izobilje se je pokazalo v tem, da so morale klirinške banke že v začetku predpreteklega tedna znižati obrestno mero za trimesečni akcept od 2 na 1 in 3/4%. Za vojno stanje je to pač nenavaden pojav. Razlogi izobilice denarja se razlagajo z naslednjimi dejstvi: 1. Zmanjšanje zunanje trgovine, zlasti izvozne. 2. Finansiranje uvoza surovin po državi. 3. Dejstvo, da je London izgubil vlogo svetovnega bankirja in središča svetovne trgovine. 4. Devizna kontrola in prenehanje trgovine z zlatom. Kot peto točko pa bi mogli še dodati, da vojna posojila še niso bila razpisana.

Mednarodni devizni trg

V preteklem tednu je bil na mednarodnem deviznem trgu popoln mir. Tečaj deviz so ostali skoraj nespremenjeni razen devize Berlin, ki se je okrepila v New Yorku od 4010 na 4025 in v Curihi od 178 na 178'50. Ta napredek pa je bolj posledica tehničnih ukrepov kot pa pomeni dejansko okrepitev Berlina. Nejasnost vlada glede trojnega valutnega sporazuma, če ta še velja ali ne, ker sta Francija in Anglija uvedli devizno kontrolo in prepovedali trgovino z zlatom. Uradno pa se prestanek tega bloka demantira in ta demanti je bil potrjen deloma tudi z odlokom Newyorške federalne banke, ki več ne objavlja podatke o gibanju zlata, kar je v korist angleškemu stabilizacijskemu fondu.

Tečaji glavnih deviz so se gibali na curiškem trgu takole:

	21. okt.	28. okt.
Pariz	10'12	10'11
London	17'85	17'83
New York	446'—	446'—
Amsterdam	236'75	236'80
Berlin	178'—	178'50

Domače devizno tržišče

Položaj na domačem deviznem trgu je bil pretekli teden miren. Promet je bil kakor prejšnji teden osredotočen na Berlin in New York. Za izplačila Berlin je glavni dobavitelj Prizad, ker zasebnega blaga ni. Popraševanje po nemških markah je bilo živahno, v glavnem za plačilo starih kupčij. Nekateri uvozniki se pritožujejo, da se izvrševanje naročil zavlačuje.

Na svobodnem deviznem trgu je večja potreba po dolarjih za pla-

čilo petrolejskih faktur. Druge potrebe so precej omejene, dokaz, da ni večjega uvoza. Devize izvršajo deloma od izvoza, deloma pa od okenske prodaje. Opaža se, da je postala Narodna banka pri dajanju deviz bolj širokogrudna.

Promet je znašal na ljubljanski borzi 10'46 (prejšnji teden 9'80), na zagrebški 36'4 in na beograjski 32'1 milijona din.

Na trgu z domačimi državnimi papirji je bila pretekli teden še nadalje hausse, ki pa je proti koncu tedna popustila. Tako je vojna škoda dosegla na zagrebški borzi že tečaj 450 din, a je potem nazadovala na 438, a po tem tečaju ni bilo zaključkov. Na beograjski borzi je znašal najvišji tečaj vojne škode 441. Javna roka je pretekli teden kupovala tako malo, da ni mogoče govoriti o njeni interven-

ciji. Zato so tečaji tudi deloma popustili.

Gibanje tečajev je razvidno iz naslednjih številčk:

	20. 10.	27. 10.
2'5% vojna škoda	425'—	438'—
7% investicijsko	99'—	98'50
4% agrarne	53'—	55'—
6% begluške	78'—	80'—
6% dalmatinske	73'—	75'—
6% gozdne	72'50	73'50
7% Blair	88'50	89'25
8% Blair	91'—	92'50
7% Seligman	99'—	99'—
7% stabilizacijsko	97'—	98'—

Rentabilnost državnih papirjev se je zaradi dviga tečajev znižala, a je še vedno visoka. Tako znaša rentabilnost 2'5% vojne škode 5'71%, 7% investicijskega 7'11%, 4% agrarnih 7'27%, 6% begluških 7'50%, 7% Blaira 7'84% in osemstotnega Blaira 8'65%.

Seja upravnega odbora Narodne banke

Vznemirjenost vlagateljev je popustila

Na zadnji seji upravnega odbora Narodne banke, kateri je predsedoval guverner dr. Protić in kateri so se udeležili skoraj vsi člani uprave, se je razpravljalo in sklepalo o tekočih vprašanjih, zlasti pa o dviganju vlog iz denarnih zavodov. Pri tej priliki se je ugotovilo naslednje:

Denarni zavodi v vsej državi so prišli nekajkrat v težave zaradi navala vlagateljev. Te izkušnje so poučile denarne zavode, da morajo gledati na to, da imajo zadostno gotovino.

Lanskoletna septembrska kriza zaradi sudetskih dogodkov je vznemirila naše vlagatelje ter so zlasti večji vlagatelji skušali dvigniti svoje vloge. Vendar pa so denarni zavodi brez vsake pomoči sami vzdržali naval vlagateljev.

Po izbruhu vojne v Evropi je nastala med vlagatelji nova vznemirjenost. V nekaj dneh so bili milijoni dvignjeni iz denarnih zavodov. To se je zlasti občutilo v Zagrebu, kjer so vlagatelji v dveh dneh dvignili 80 milijonov din. Pri tako velikem navalu vlagateljev so prišli naravno denarni zavodi v veliko zadrego ter so zato zahtevali pomoč od odločujočih činiteljev. Zato je izšla uredba o izplačevanju vlog. Vsak vlagatelj je mogel po tej uredbi dvigniti 5000 dinarjev. Večji dvigi vlog so bili omejeni z dolžnostjo predhodne odpovedi vlog.

Omejitev vojne nevarnosti, izjava kr. vlade, da bo ostala naša država nevtalna ter ureditev notranjih razmer v državi, vse to je pripomoglo, da so se v kratkem vlagatelji pomirili. Mnogo pa je k temu pripomoglo tudi to, da so denarni zavodi natančno in kulantno izpolnjevali predpise po uredbi o izplačevanju vlog. To je bilo omogočeno denarnim zavodom s tem, ker jim je Narodna banka dala kredite, Poštna hranilnica in Drž. hipotekarna banka pa sta jim eskontirali blagajniške zapise finančnega ministrstva, v katere so naložili denarni zavodi znatne zneske svojih gotovin. Zaradi tega je dviganje vlog znatno popustilo, nekateri vlagatelji pa so celo zopet začeli vlagati svoj denar v denarne zavode. Iz vse države zbrani podatki pričajo, da se je položaj v denarnih zavodih glede vlog stalno boljšal.

Po podatkih Narodne banke, zbranih do 26. oktobra, je bilo skupno izplačanih hranilnih vlog za 522,4 milijona din, kar pomeni komaj 5% vseh vlog pri zasebnih denarnih zavodih, Poštne hranilnici in Drž. hipotekarni banki. Od teh odpovedanih vlog pa ni bilo dvignjenih vlog za 100,000,000 din, kar jasno dokazuje zboljšanje položaja ter pomirjenje vlagateljev. Hkrati pa to tudi dokazuje, da hočejo vlagatelji, da je njih denar še nadalje plodno naložen.

Preskrba Anglije s surovinami in hrano

Anglija je dobro preskrbljena skoraj še z vsemi važnimi surovinami. Povsod ponudba še presega povpraševanje in kjer sta bila produkcija ali izvoz prej omejena, je treba samo popustiti kvote, da se prepereči naraščanje cen. Zaenkrat ni treba pričakovati nikakega naraščanja cen, tudi če se računna z naraščajočo potrebo vojnih let in ev. poškodovanjem po vojni.

To velja za mednarodne cene, izražene v dolarjih ali zlatu, in seveda še bolj o cenah v valutah, ki so bile odvisne od funta. Padeč funta je pa seveda dvignil cene blaga, ki se uvaža v Anglijo iz dežel z zlato valuto, predvsem iz USA in Kanade, ki sta zadnje čase skupaj uvažale v Anglijo nekako eno petino njenega uvoza. Skoraj dve tretjini uvoza pa je dobivala iz dežel, katerih valute so vezane na funt. Nekateri od teh, med njimi Argentina, so zrahljale svojo zvezo s funtom, vendar računa

Anglija s tem, da bo še vedno mogla diktirati cene za večji del svojega uvoza. Najbrže bodo več kakor doslej uvažali iz Avstralije, Nove Zelandije, Južne Afrike, Indije, kolonij in tudi iz Skandinavije.

Razpravlja se o velikem povečanju kanadske proizvodnje tako v poljedelstvu kakor v industriji, in čeprav je Kanada vezana na dolar, bodo nakupi Angliji vendar olajšani po posebnih kreditih.

A Vel. Britanija misli tudi znatno povečati svojo poljedelsko proizvodnjo doma. Čeprav že dolgo ni več agrarna dežela, je vendar že nekaj let, kar se Anglija bolj zanima za svoje poljedelstvo in ga podpira. Še pred vojno so obstajale poldržavne organizacije za združeno prodajanje in urejanje produkcije nekaterih proizvodov — za mleko od 1933. dalje, za krompir od 1934., za hmelj od 1932., za rejo prašičev in prodajanje masti

od 1933. Tem organizacijam je uspelo, da so zagotovile kmetom kljub nizkim svetovnim cenam znosne dobičke in da so obenem vzdržale kakovost proizvodov. Razen tega pa je država dajala podpore tudi producentom sladkorja, pšenice in rejenege goveda, letos pa tudi za ovce, ječmen in oves. Vsega skupaj je država plačevala v podporo kmetijstva nekako 13 milijonov funtov še preden se je vojna začela. Ob začetku vojne je poljedelsko ministrstvo predvsem pozvalo kmete, naj preorjejo vsaj 10% svojih travnikov. Država bo plačala 2 funta podpore za vsak aker, ki ga tako pridobe za poljedelstvo. Zasejejo naj predvsem pšenico, kjer je zemlja za to ugodna, drugod pa krompir, oves, ječmen, fižol, grah ali rž. Posebni odbori po posameznih srezih skrbe, da se to izvede; država bo tudi dajala podpore za izsuševanje in gnojenje. Uradniki poljedelskega ministrstva so šli od kmetije do kmetije, da so ugotovili, koliko traktorjev je v uporabi, koliko je treba gnojil ali krme in koliko delavcev bo zmanjkalo zaradi vojaške službe. Ministrstvo je obljubilo, da bo samo prispevalo potrebne dodatne traktorje, gnojila in seme, priskrbelo kmetom potrebne petroleje za pogon poljedelskih strojev in uredilo dodelitev vojakov za pomoč ob času žetve. Pa tudi žene so že ustanovile

»Poljedelsko armado«

Vobče je za prehrano v marsičem bolj poskrbljeno kakor pa n. pr. 1914. leta. Vlada ima velike zaloge hrane, ki so omogočile prehod v vojno gospodarstvo, ne da bi nastalo kjer koli pomanjkanje. Posevna ploskev pšenice je že sedaj večja ko 1914. leta. Medtem ko je 1914. leta bilo samo 4000 akrov posejanih s sladkorno peso, jih je sedaj 300.000. Ze 60.000 traktorjev je v rabi privatnih posestnikov. In namesto 29,000,000 perutnine je imajo sedaj 52,500,000. Ministrstvo za prehrano obravnava načrt, da bi nakupilo samo vso poljedelsko proizvodnjo po določenih cenah in oddajalo vse za porabo spet po določenih detajlnih cenah. Zaenkrat pa so bile določene maksimalne cene za kmetijske pridelke.

Izvoz kož drobnice v Nemčijo

Izvozni odbor pri Narodni banki opozarja vse izvoznike kož drobnice, da se bo dovoljeval izvoz jančjih, kozjih, ovčjih in jarčjih kož sorazmerno s količino kož, ki so jo posamezne tvrdke izvažale v prejšnjih letih. Zato naj izvozniki, ki bi želeli izvažati te kože v Nemčijo, najkasneje do 8. novembra predložijo devizni direktivi Narodne banke listine o izvozu tega blaga v letih 1937, 1938 in 1939. V teh prijavah naj izvozniki navedejo: datum izvoza, številko izvoznega potrdila, vrsto kož, vrednost in količino izvoženih kož.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 25. oktobra objavlja: Uredbo o obračunavanju podloge Narodne banke — Uredbo o pošiljanju sladkorja in špirta v jugoslovanska prosta skladišča za slajenje in ojačevanje vina, namenjena za izvoz — Uredbo o dajanju sladkorja brez plačila državne trošarine za slajenje vinskega mošta — Uredbo o spremembi uredbe o izplačevanju vlog pri denarnih zavodih — Spremembe in dopolnitve navodil za izvajanje pravilnika ter pravilnika o ugodnostih socialnega značaja na železnicah in ladjah v državni eksploataciji (za invalide) — Objavo obrazca za senatorska pooblastila — Prodajne cene bencinske mešanice — Odtegnitev starih kovancev po 1 dinar iz obtoke ter oddaja novih enodinarskih kovancev v promet — Kandidatno listo za volitev senatorjev v dravski banovini.

Naš izvoz lesa

V prvih letošnjih 9 mesecih smo izvozili skupno 887.809 ton lesa v vrednosti 772'1 milijona din. Leta 1938. smo v istem času izvozili 712.703 tone lesa v vrednosti 635'6 milijona din. Naš izvoz lesa se je torej letos v primeri z lani zvišal za 175.106 ton, po vrednosti pa za 136'5 milijona din.

Od vsega lesa smo izvozili v neklirinske države za 315'2 milijona dinarjev ali 40'82% vsega izvoza. Lani smo izvozili v neklirinske države lesa le za 252'3 milijona dinarjev ali 39'68% vsega izvoza.

Kako se je gibal naš izvoz v posamezne države, kažejo naslednje številke:

	1939	1938		1939	1938
	1000 mil. ton	1000 mil. din		1000 mil. ton	1000 mil. din
Albanija	97	88	47	47	47
Alžir	10'0	9'2	97	8'9	8'9
Anglija	68'8	90'1	80'7	95'2	95'2
Argentina	30'2	31'4	28'5	27'8	27'8
Belgija	24'0	22'5	6'1	5'8	5'8
Češko-Mor.	16'6	22'4	7'9	16'6	16'6
Egipt	40'6	33'1	18'2	14'0	14'0
Francija	10'8	15'1	7'8	8'5	8'5
Grčija	52'5	40'3	46'2	32'9	32'9
Italija	269'3	193'8	197'7	187'2	187'2
Madžarska	146'4	88'5	74'8	43'6	43'6
Malta	3'8	3'1	3'4	2'7	2'7
Maroko	14'8	13'0	9'6	8'4	8'4
Nizozemska	12'5	15'6	23'6	19'5	19'5
Nemčija	102'2	107'3	140'1	152'8	152'8
Palestina	11'7	10'8	6'6	5'7	5'7
Spanija	0'6	0'7	0'6	0'6	0'6
Švica	16'1	14'0	5'6	6'5	6'5
Tunis	11'5	10'3	8'2	7'5	7'5
Ostale drž.	34'7	41'5	31'6	36'5	36'5
	887'8	772'1	712'7	635'6	635'6

Izvoz lesa v Italijo

Pri zadnjih trgovinskih pogajanjih z Italijo je bil sklenjen dogovor tudi o zvišanju našega lesnega izvoznega kontingenta. Zvišanje je postalo potrebno tudi zato, ker ne moremo letos izvoziti toliko žitaric, kakor se je pričakovalo. Izvozni kontingent za naš les se je zvišal za 40 milijonov lir, od česar odpade na mehki stavbeni les 30 milijonov lir, na stavbeni les listnatega drevja 6, na celulozo 2, na drva 1 in na razne lesne izdelke 1 milijon lir.

Uredba o ustvarjanju zaloga in vprašanje cen

Na konferenci beogradskega obrtniškega združenja so govorniki zlasti govorili o podražitvi vseh surovin tvorniške proizvodnje in živil. Podražilo se je ne samo blago, ki ga uvažamo, temveč tudi domače blago. V zvezi s tem se ugotavlja v gospodarskih vrstah nasprotje med uredbo o ustvarjanju živilskih zaloga ter uredbo o zatiranju druginje ter brezvestne špekulacije. Prva uredba mora neizogibno povzročiti podražitev živil, druga pa hoče, da ostanejo cene neizpremenjene. Nekateri zato naglašajo, da bo nastala potreba, da se ustvarjene rezerve živil zopet dajo na trg, da bi se s tem regulirale cene.

Zunanja trgovina

Turčija je z izvozom večje količine bombaža in lešnikov popolnoma poravnala svoj dolg nam in ni izključeno, da bomo v kliringu s Turčijo v kratkem mi nastopili kot dolžniki.

Iz Zagreba poročajo o pogajanjih, ki se vodijo z angleškimi in francoskimi tvrdkami o izvozu naših mesnih izdelkov. Gre za izvoz v vrednosti okoli 100 milijonov din, ki bi jih plačali Angleži in Francozi s svobodnimi devizami.

Stalna britansko-italijanska trgovinska komisija se je ustanovila v Londonu na podlagi sporazuma, ki je bil podpisan v Londonu. Naloga te komisije je, da zboljša trgovinske odnose med Vel. Britanijo in Italijo.

V Kanadi se je ustanovila nova delniška družba, ki bo proizvajala orožje in municijo. Kapital nove družbe znaša 10,5 milijona kanadskih dolarjev.

Umetna volna

Manufakturst nam piše:

Umetna volna ali Zellwolle se je sedaj uvažala in carinila kot svila. Ker je taka carina za volnene predmete, posebno za sukno in kamgarne mnogo previsoka, se tako blago z umetno volno sploh ni uvažalo, ker ni nihče tvegal tako visoke carine.

Pred kratkim je bila nemška trgovinska delegacija v Beogradu. Čitali smo, da nam Nemčija sploh ne bo dobavljala tekstilnih izdelkov, torej tudi ne takih, ki so mešani z umetno volno. Od druge strani pa slišimo, da je Nemčija že dobila pristanek, da se bo carinska postavka popravila v tem smislu, da se bo blago do 30 ali 40% mešano z umetno volno carinilo kakor volneno blago ali še ceneje. Nekateri tovarne so obvestile trgovce, ki so naročili spomladansko blago, da ne bodo mogle dobaviti to blago v ponujeni kvaliteti, temveč le do 30% mešano z umetno svilo. Tudi nekateri potniki, katerim se je nudilo zastopstvo nemških tvrdk, ne vedo, če bi taka zastopstva sprejeli, ker so jim tovarne javile, da bo blago

mešano z umetno volno. Treba bi bilo tedaj pojasniti:

1. Ali se je določila carinska postavka za blago, mešano z umetno volno in če se je to zgodilo, kako se glasi ta postavka.

2. Če se ni določila nova postavka, ali ostane vse pri starem?

3. Ali bo Nemčija ali pa protektorat uvažala še kake tekstilije?

Običajno je, da pridejo potniki za letno sezono že v tem času. Koliko jih bo prišlo, še ne vemo. Morali bi pa vedeti, kako je z umetno volno. Vse pa kaže, da tako dobrega blaga, kakor smo ga imeli dosedaj, ne moremo več pričakovati. Čitali smo, da bomo tudi že doma pridelovali umetno volno. Če pomislimo, da so Angleži pokupili vso volno v Avstraliji in novi Zelandiji, pač ne moremo pričakovati kaj dobrega.

Pri nas je že večkrat bilo tako, da se taki ukrepi vrše nekako tajno, trgovstvo pa je potem kar čez noč iznenadeno z novimi uredbami.

Morda se nas bo kdo usmilil ter nam to vprašanje strokovnjaško pojasnil.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 1. novembra ponudbe za dobavo kopalnih kadi s priborom, raznih železnih vijakov za les, stekla za okna, krede, kita, pil za kovino, sekačev, ključavnice, kant za vodo, raznega cementa; 6. novembra portland-cementa; 8. novembra plinskih cevi, raznega slikarskega materiala, plinskega olja, kompletnega detektorja, ventilov in vodovodnega materiala, 30.000 kg sena ter jelovega jamskega lesa; 15. novembra jelovega jamskega lesa, žice za elektrovarenje ter 30.000 kg sena.

Direkcija drž. rudnika v Vrniku sprejema do 2. novembra ponudbe za dobavo razne opeke.

Komanda podvodnega orožja v Kumboru sprejema do 3. novembra ponudbe za dobavo smirkovega platna; 14. novembra raznih vrst kavačuka.

Uprava zavoda za izdelavo vojne obleke v Beogradu sprejema do 3. novembra ponudbe za dobavo volnenih nogavic.

Centralna direkcija drž. rudarskih podjetij v Sarajevu sprejema do 7. novembra ponudbe za dobavo delov za kolo v težki turistični izvedbi.

Direkcija drž. rudnika v Kaknju sprejema do 8. novembra ponudbe za dobavo električnih rudarskih alkali-akumulatorskih svetilk; 15. novembra rezervnih delov za svedre, cinkove pločevine, karbolineuma in katrana, vazeline, gorilnega spirita, saksola, šivalnih jermen ter blank kože.

Pomorsko-zrakoplovna šola v Divuljah sprejema do 15. novembra ponudbe za dobavo raznega orodja in potrošnega materiala.

Štab mornarice kralj. Jugoslavije v Zemunu sprejema do 15. novembra ponudbe za dobavo vrvice za kape z različnimi napisi in 4.000 ton inozemskega premoga; 16. novembra 1000 komadov aluminijastih porcij (skodel). Dne 18. novembra bo licitacija za dobavo 1000 ton domačega premoga ali briketov.

LICITACIJE

Dne 30. oktobra bo pri štabu za utrjevanje v Ljubljani pismena pogodba za napravo električne instalacije na Sušaku.

Dne 13. novembra bo pri upravi »Barutane« v Kamniku licitacija za dobavo instalacije za sušenje, drobljenje in mletje amonijakovega solitra.

Dne 2. novembra bo pri upravi vojnotehničnega zavoda v Kragujevcu licitacija za dobavo 40.000 kg nafte in pismena pogodba za dobavo agregatov za električno varjenje ter parnih ventilov, holenderjev i. dr.; 7. novembra licitacija za dobavo trikloretilena, naprave za lakiranje zrna; 9. novembra za dobavo svinca in elektrolitnega cinka; 10. novembra rafiniranega cinka v ploščah in pismena po-

Prihodnja številka »Trg. lista« izide zaradi praznika Vseh svetnikov šele v petek.

Doma in po svetu

Minister dr. Budisavljević je sprejel novinarje ter jim podal kot predsednik SDS izjavo o politiki svoje stranke. Dejal je, da je SDS že 12 let v tesni skupnosti s HSS in bo tudi v bodoče. Odnos SDS do drugih strank, ki so zastopane v vladi, je odnos lojalnega sodelovanja za izvedbo programa vlade. Ta program vsebuje naslednje točke: izvajanje sporazuma, demokratizacija države, izdajo političnih zakonov. Proti strankam, ki so v opoziciji, zavzema SDS stališče strpnosti. Skrajni čas je, da izgine iz našega strankarskega življenja duh nestrpnosti in sovražnosti. Zavladata mora prepričanje, da hoče tudi druga nasprotna stranka dobro naroda in države. Na koncu svoje izjave je dejal minister dr. Budisavljević, da je pristaš resnične demokracije, ki pa je brez svobodnega tiska nemogoča. S tem pa je tudi že označeno njegovo stališče do tiska.

Volivni zakon za hrvatski sabor je že končan. Hrvatski listi pišejo, da bodo volitve v hrvatski sabor najbrže še pred koncem letošnjega leta, ker more hrvatski sabor delovati tudi kadar ni sklicana narodna skupščina.

Na senatski kandidatni listi HSS je tudi Bunjevec Gjido Vuković. »Hrvatski dnevnik« piše, da pomeni ta kandidatura, da zastopa HSS vse Hrvate in ne samo one v banovini Hrvatski.

Izšla je uredba o prenosu kreditov iz drž. proračuna na banovino Hrvatsko v višini 251 milijonov din. Poleg tega dobi banovina Hrvatska še naknadni kredit v višini 12,6 milijonov, za organizacijo banovine 25, za notranje potrebe banovine 2 in iz rezervnih kreditov še 5,8 milijona din.

Konferenca jugoslovenskega episkopata se je končala v petek ter je bilo o konferenci izdano sporočilo, ki pravi: da so škofje razpravljali o položaju katoliške cerkve v Jugoslaviji in storili potrebne sklepe. Pozdravljajo uspehe hrvatskega naroda ter pozivajo vernike, naj ne nasedajo agitatorjem znane razorne skupine. Vzgoja mladine je mogoča le na verski podlagi. Nedelje in prazniki se skrivajo z nedopuščenim delom. Komitike poudarja še važnost šolskega vprašanja in izselencev, poziva vse vernike, da pomagajo pri zatiranju nepismenosti in govori o pripravah za proslavo 1300letnice prvih zvez Hrvatov s sv. stolico.

Po večletnem bolehanju je umrl v Trbovljah Ignacij Sitar, znani rudarski organizator ter bivši večletni župan v Trbovljah.

Za našega vojnega atašeja v Italiji je bil imenovan polkovnik za generalštabne posle Velimir Rasović.

Gradbeni minister je podpisal uredbo, s katero se oproščajo vsi kmetski vozovi vseh vrst vseh taks za cestne sklade. Uredbo pa mora odobriti še ministrski svet.

»Politika« poroča, da je preselitev Nemcev iz južno vzhodne Evrope samo načelno sklenjena, da pa še ni za izselitev izdelan noben načrt in da bi moglo trajati tudi še 50 do 100 let, da bi se ta preselitev izvedla.

Ker se je tudi na Madžarskem mnogo govorilo o preselitvi Nemcev iz Madžarske je madžarska vlada na neko vprašanje odgovorila, da ta preselitev še ni aktualna.

Iz madžarske vlade je izstopil dosedanj trgovski minister dr. Kunder, ki je zagovarjal čim bolj ozko gospodarsko sodelovanje z Nemčijo. Zaradi tega je bil že več mesecev v nasprotju z drugimi člani vlade. Za ministra za trgovino in industrijo je bil imenovan dr. Varga.

Francozi poročajo, da so potopili veliko nemško podmornico.

Nemško vrhovno poveljništvo poroča, da so Nemci dosedaj potopili 115 ladij s 460.000 tonami prostornine. Nemške izgube pri tem da so bile neznatne in da so bile potopljene oz. uničene le tri nemške podmornice.

V francoskih mestih ob italijanski meji je bila odpravljena ponočna zatemnitev. To je nov dokaz, da so se odnosi med Francijo in Italijo zelo zboljšali.

Italija je izdala v 17 letih fašističnega vladanja za oboroževanje 133 milijard in 281 milijonov lir. Od tega denarja je šlo za vojsko 72,6, za vojno mornarico 32,6 in za vojno letalstvo 26,5 milijarde lir.

Pomočnik sovjetskega zunanjega ministra Patjomkin je sporočil Zvezi narodov, da Sovjetska Rusija pristaja na to, da se skliče skupščina Zveze narodov na dan 4. decembra. Iz tega sporočila sklepajo, da bo Sovjetska Rusija na skupščini zastopana.

Latiška je registrirala pri Zvezi narodov pakt o vzajemni pomoči, ki ga je sklenila s Sovjetsko Rusijo.

Nizozemski listi pišejo, da pomeni velika večina, s katero je bila odpravljena izvozna prepoved orožja iz Amerike, da uživajo zapadne države v Ameriki velike simpatije in da Amerika priznava, da se zavestniki bore za obrambo načela individualne svobode, ki se v Ameriki tako ljubosumno čuva.

General Miaja, bivši branitelj Madrida, je bil od španskega vojnega sodišča v odsotnosti obsojen na 15 let izgonna ter na zaplembo premoženja.

V Boliviji je skušal izvršiti general Bilbao, vrhovni komandant vojske, državni preobrat. Njegov poskus pa se je ponesrečil.

Podjetje jekla Iiva v Trstu je sklenilo, da postavi veliko cementarno, ki bi začela obratovati najkasneje v 7 mesecih.

godba za dobavo fosfor-bakra; 11. novembra licitacija za dobavo parnega kotla in pismena pogodba za dobavo ferokroma.

Dne 10. novembra bo pri štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo 600 kom. jeklenih akumulatorjev.

Dne 13. novembra bo pri Dravski divizijski oblasti v Ljubljani licitacija za oddajo del žične ograje pri vojašnici v Ribnici.

Dne 17. novembra bo pri upravi monopolov v Beogradu licitacija za dobavo 95.436 kg raznega papirja za »markarnice«.

Dne 25. novembra bo pri ekonomskem oddelku gen. direkcije drž. železnice v Beogradu licitacija za dobavo rezervnih delov za lokomotive ozkotirne proge.

Ze v 24 urah

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Zupan mesta Ljubljane naznanja, da je 27. oktobra t. l. umrl član mestnega sveta ljubljanskega, gospod

Fortunat Lužar

banski šolski nadzornik v pok., odlikovan z redom sv. Save III. stopnje

Za naše šolstvo zaslužnemu pokojniku ohrani Ljubljana trajen in časten spomin.